

katere ovadbe, ali se je kmalu pokazalo, da so se opirale le na laži.

V družbeni otroški vrtec v Celji se je bilo vpisalo 66 otrok, v zabavišče pri sv. Jakobu v Trstu pa 80 otrok. Štirirazredna ljudska družbina šola štela je lani 318 učencev. V prvem razredu napravili so paralelko, ker se je bilo oglasilo nad 100 otrok. Zabavišče v Rojnu je obiskovalo 80 otrok. Novo zabavišče na Greti je pa štelo 54 otrok. Otroško zabavišče v Pevmi pri Gorici je pa obiskovalo 50 otrok. Zabavišče v Ločniku je štelo 38 otrok. Poleg tega je podpirala družba zavode družbe „Sloge“ v Gorici. V zavode, katere je družba vzdrževala ali podpirala, hodilo je 1200 slovenskih otrok.

Družba pa ne skrbi le za zavode, temveč tudi širi slovensko knjigo mej narod. Tako je izdala do letošnjega občnega zbora že 11 zvezkov svoje knjižnice za mladino. Pa tudi družbi darovane spise je družba pridno razširjevala po krajih, kjer slovenska narodna zavest še ni tako razvita.

Dohodki družbe hitro rastejo, ob enem pa tudi njeni stroški. Leta 1892. je družba imela 15.962 gld. 80 kr. dohodkov, in so se v dveh letih kar podvojili. Stroškov je pa družba 1892. leta imela 13258 gld. 9 kr. Od kar deluje družba, nabrala je 60.280 gld., izdala pa 45.583 gld. Iz teh podatkov je dovolj razviden velik pomen Ciril Metodove družbe za nas Slovence. Za to pa ne moremo dovolj tukaj priporočati, da bi jo podpirali Slovenci.

Družba razširi v kratkem jako svoje delovanje. Odločila se je, da razvije svoje plodonosno delovanje tudi na Koroškem. V Velikoveci osnovala bode štirirazredno ljudsko šolo. V Mariboru bi pa že bila osnovala slovenski otroški vrtec, da se od mestnega in šolskega oblastva ne delajo ovire, katere bode pa družba, kakor se nadejamo, srečno premagala. Stroški bodo družbi še vedno naraščali, za to je potrebno, da v novem letu slovenski rodoljubi s podvojeno požrtvovalnostjo podpirajo to družbo. Če se posreči tržaško in goriško mesto prisiliti, da osnujeta slovenske šole, se bodo res stroški za zavode v Trstu in Gorici nekoliko pomanjšali, ali družba ne bode mogla na Koroškem dovolj storiti. Slovenstvo ni v nobeni deželi bolj v nevarnosti, nego je baš na Koroškem, kjer sta do sedaj le dve deloma slovenski šoli, drugje so pa vse nemške, dasi 120.000 Slovencev prebiva v deželi. Šolsko oblastvo pa sistematično ponemčuje slovenske otroke. Vse prošnje za slovenske šole so dosedaj bile zaman. Nemci nečejo skoro priznati, da Slovenci bivajo v deželi. Osnova šol po družbi sv. Cirila in Metoda bode še le pokazala, da so na Koroškem zares še Slovenci, kateri hote tudi Slovenci ostati, zato pa pošiljajo otroke v slovenske šole. Višja oblastva potem ne bodo mogla trditi, da slovenske šole na Koroškem niso potrebne, in da koroški slovenski kmetje niti zanje niso, ter nimajo druge želje, da še njih sinovi postanejo člani kulturnega nemškega naroda.

Prebivalstvo samo pa videč, da se otroci v sloven-

skih šolah zares več nauče, jelo bo odločnejše zahtevati slovenskih šol. Delo, katero sedaj družba sv. Cirila in Metoda začinja na Koroškem, je silnega pomena, za to ji pa želimo obilnega vspeha in prosimo Boga Njegovega blagoslova.

Politični pregled.

Ulični napisi v Ljubljani. — Zadnjikrat smo omenjali v našem uvodnem članku razsodbe upravnega sodišča, s katero se je izreklo, da je član XIX. državnih osnovnih zakonov samo načelo, katero po uveljavi se le s posebnimi zakoni in naredbami. Povedati moramo, da se ta razsodba tiče uličnih napisov v Ljubljani. Kakor je znano, je mestni svet ljubljanski bil sklenil napraviti jedino slovenske ulične napise. Deželna vlada kranjska je pa dotični sklep razveljavila, češ, da nasprotuje članu XIX. državnih osnovnih zakonov, katerega mnenja je pa bilo tudi ministerstvo notranjih stvarij. Stvar je prišla pod upravno sodišče, ki je izreklo se, da ima tukaj mestna občina ljubljanska popolnoma svobodno voljo sklepati, ker posebnih postavnih določil ni in član XIX. je pa samo načelo. Po tej razsodbi lahko v Ljubljani občina nabije jedino slovenske napise, Praga pa tudi jedino češke; ali v Brnu, Celovci, Celji, Opavi in Liberci pa tudi zanaprej ostanejo jedino nemški napisi, v Trstu in Gorici pa laški. Pridobitev se nikakor ne more imenovati posebno velika.

Isterski deželni zbor. — Laška večina v isterskem deželnem zboru se tudi letos brani poskrbeti za slovanskega stenografa. Govori slovanskih poslancev niti ne pridejo v stenografski zapisnik. Deželni glavar ni niti pustil Spinčiču prečitati dotičnega predloga.

V dolnjeavstrijskem deželnem zboru je bilo več hudih debat. Schulvereinu je ta zbor dovolil 3000 gld. podpore. Krščanski socialisti so z vso odločnostjo tej podpori ugovarjali, pa liberalna večina se za vse te ugovore ni nič zmenila.

Ogersko. — Ogerska liberalna stranka je jela razpadati. Štirinajst poslancev je že izstopilo iz te stranke, pa se govori, da jih še več izstopi. Nekateri mislijo, da se celo popolnoma razbije, ali mi nismo taki optimisti in vzlic vsej agitaciji duhovščine, je še vedno mogoče, da vlada zmaga s svojimi cerkvenimi predlogami. Sicer pa ima vlada močno oporo v volilnem redu, kateri daje velik vpliv nižjim plemenitašem, ki že težko čakajo civilnega zakona, da bi se ženili z bogatimi židinjami.

Moravski deželni zbor. — V tem deželnem zboru so minoli teden Mladočehi predlagali, da naj se vlada pozove, da odpravi izjemno stanje v Pragi. Ta predlog pa ni bil zadostno podpiran, da bi prišel v parlamentarno razpravo. Zanj niso bili niti Staročehi. Mladočeški listi se zaradi tega močno jeze in govore o konci češke koalicije, ker sodelovanje obeh čeških strank ni več mogoče. Obžalovati bi bilo, če se nad takimi stvarmi slovanska koalicija razbije. Konservativni veleposestniki so predlagali, da bi se premenil volilni red za nefidejkomisna veleposestva, tako da se vpelje proporcionalno zastopstvo. Stvar je lepa in opravičena. Liberalci so je pa vendar odklonili in konservativni listi so zaradi tega malo potrti. Nam se pa zdi, da se tisti konservativci, ki so prisegli na koalicijo, nimajo dosti pritoževati. Po koalicijskem programu morajo mirovati velika politična vprašanja. Tako vprašanje je pa ta volilna reforma. Vodja konservativcev v državnem zboru je tudi rekel, da se mora varovati politična posest sedanjih strank. Liberalci so pa le varovali politično posest, če so omenjeni predlog zavrgli, kateri meri na to, da bi jih spravil ob večino v deželnem zboru. Pravično liberalno postopanje nikakor ni, ali to se pa ne more reči, da ne bi bilo popolnoma v smislu koalicije.

Češki deželni zbor. — V češkem deželnem zboru skrbe Mladočehi, da politična vprašanja ne zginó z dnevnega reda. Tako je dr. Herold predlagal, da se osnujejo šole za narodne manjšine. Po tem predlogu bi se morali popisati otroci po narodnosti in če je v kakem kraju zadosti za šolo godnih otrok kake narodnosti, tedaj se zanje osnuje šola, naj že kdo zanjo prosi ali ne. Stariši, ki naznanijo napačno narodnost svojih otrok, naj se kaznujejo. Ta predlog pa najbrž ne dobi potrebne večine. — Mej češkimi veleposestniki se je pojavil razkol, ki utegne zanje še osodepolen postati. Okrog sedemdeset skoro samo neplemenitih veleposestnikov je osnovalo svojo stranko, katera se hoče strogo držati starega češkega programa. Govori se pa, da se pri tem ne ostane, temveč se baje še konservativno veleposestvo še dalje razcepi. Osnuje se neki nova skupina pod vodstvom grofa Harracha. Če se to zgodi, bode knez Schwarzenberg s svojimi pristaši prišel v manjšino in to bode hud udarec za koalicijo. Govori se pa, da si knez Schwarzenberg in tovariši s tem pomagajo, da se pridružijo levičarjem. Če se to zgodi, potem iz koalicije nastane le velika liberalna stranka.

Državno sodišče je zavrnilo pritožbo nekaterih slovenskih dijakov, ker jim je vlada prepovedala osnovati slovensko katoliško akademiško društvo „Danica“ s slovenskim poslovnim jezikom. Mi smo o svojem času bili izrekli svoje mnenje, da pritožba ni zakonito utemeljena, ker na Dolenjem Avstrijskem ni slovenščina državni jezik. Tega mnenja je tudi bilo državno sodišče. Vsa ta rabsodba v narodnem oziru nema dosti pomena, ker od kakega dijaškega društva na Dunaji pač nima posebne koristi pričakovati niti cerkev niti narod. K večjemu se bi razkol še zanesel mej dijake, ker bi jih že zavleklo v politiko v letih, ko je želeti, da se uče in za drugo javno življenje dosti ne brigajo. V utemeljevanji smo pa vendar nekaj opazili, kar se nam zdi jako pomenljivo. Državno sodišče omenja koliko Slovencev je na Dunaji in sklepa, da je to število premajhno, da bi se moglo trditi, da je slovenščina v deželi navadni jezik. To, da se je vzel v poštev samo Dunaj ne pa vsa Dolenja Avstrijska nam kaže, da so gospodje pri upravnem sodišči tega mnenja, da se ima ravnopravnost izvršiti po okrajih, ne pa po celih deželah.

Nemčija. — Kakor znano, je nemška vlada svoje dni, ko je moledovala pri poslancih, da bi glasovali za znano vojaško predlogo, obljubovala, da bode stroške za to reformo pokrila iz davkov, katere bo naložila bogatinom. Na to je pa nemška vlada, kakor se vidi, pozabila. Predložila je namreč državnemu zboru predlogo, po kateri naj bi se obdačil tobak. Ker v Nemčiji ni tobak državni monopol in se z izdelovanjem cigar in pridelovanjem tobaka bavijo po največ revnejši ljudje in se tako prežive, zadeli bi stroški za vojaško predlogo tudi nižje ljudstvo, torej reveže. Poslanci se bodo gotovo vedeli upreti vladi zaradi te nove predloge.

Italija. — V Italiji se prav pridno nabirajo darovi za sorodnika žrtev pri Aigues Mortesu vsled znanega pretepa mej laškimi in francoskimi delavci. Nabralo se je že 100.000 frankov. Nekateri listi nočejo nabirati darov. Vojni minister je prepovedal vsako nabiranje darov mej vojaki. Nabiranje darov ne izvira toliko iz dobrosrčnosti do nesrečnih sorodnikov padlih delavcev, kakor iz namena demonstrirati proti sodnemu oproščenju onih francoskih delavcev, ki so laške delavce v pretepu potolkli.

Francija. — Minoli teden vršile so se volitve edne tretjine francoskih senatorjev. Značilno pri teh volitvah je to, da so zmagali republikanci in to vkljub silni agitaciji od strani monarhistov, socijalistov in drugih. Kakor pri volitvah v poslansko zbornico, tako se je tudi sedaj pokazalo, da je republikanska ideja neiztrebljiva na Francoskem. — Anarhist Vaillant, ki je vrgel v poslanski zbornici bombo, obsojen je na smrt. Ko se je proglasila sodba zaklical je: Živila anarhija!

Obrtnija.

Priprava za ogrevanje in prevetrovanje delarnic.

V vsaki delarnici je treba skrbeti za sveži zrak in pa za gorkoto. To se seveda dosega na razne načine, ali reči pa vendar moramo, da je po naših delarnicah v tem oziru še marsikaj želeti. Celó v delarnicah, katere veljajo za uzorne, večkrat nahajamo sprideni zrak; samo z lepim, visokim prostorom še nikakor ni vse storjeno. Preobširno bi bilo natanko razpravljati razne sisteme za ogrevanje in prevetrovanje. Nekateri ugajajo le za večje tovarne, ker so za manjše obrtnike predrage. Omeniti hočemo tukaj le neko napravo, ki ugaja tudi malim obrtnikom. Pod tla delarnice položi se glinasta ali pa železna cev, katere jedni konec se končava zunaj, da lahko čisti zrak vstopi v cev, drugi konec pa drži v peč, in sicer tako, da jo vroči plini v peči dobro ogrevajo. Na vrhu pa drži iz peči, da more ogret zrak iz nje. Ker je ogret zrak lažji, se rad vzdiguje iz cevi in širi po delarnici, ter jo ogreva. Na ta način torej dosežemo dve stvari. V delarnico prihaja čisti zrak in ob jednem se pa delarnica dobro ogreje.

Slab spriden zrak pa peč samo izsesava dokler gori in odvaža v dimnik. Še bolje je pa, če se skozi peč položi še jedna cev za odpeljavanje spridenega zraka. Da cev se začinja spodaj pri tleh, drži skozi peč in zgoraj drži v dimnik. Slabi zrak se zbira pri tleh in sili v cev, v peči se ogreje in se raztegne ter potem se vsled svoje lahkosti vzdiguje v dimnik. Tako imamo napravo za vedno obnovljenje svežega zraka v delavnici.

Cevi pri omenjenih napravah pa morata imeti zaklopnici, da se lahko ustavi menjavanje zraka, ako je to potrebno.

Za omenjene naprave so najboljše glinaste peči s kahljami. Poslednji čas delajo železne peči za mizarske delarnice. Te peči pa nimajo omenjene naprave, pač pa napravo za ogrevanje lima v vroči vodi. Ta naprava pa ni kdo ve kakšne vrednosti. Po vsej delavnici se sesede vlaga. Les postane večkrat tako vlažen, da ni za rabo, če se ne suši. Če se po zimi zelo kuri, mora se vsekako izpuščati vroča voda, da ne nastane preveč para. Marsikak mizar bi se torej že rad znebil take peči. Dobro bi pa bile, če se bi jim dala gori omenjena naprava za vrenjenje zraka.

Obrtnijske raznoterosti.

Nastop obrta. Finančno ministerstvo je rabsodilo, kdor hoče začeti kaki rokodelski obrt, more v svojem dotičnem naznanilu določiti kak poznejši obrok za začetek svojega obrtovanja. Davek se mu potem določi od tega poznejšega obroka. Ako pa obroka ne naznani, se mu pa davek začne od tistega časa, ko je naznanil obrt.

Prižiganje plinovitih svetilnic. V Čikagu so iznašli novo električno napravo, vsled katere se plinove svetilnice same